

OSVIETENSTVO V EURÓPSKEJ LITERATÚRE

OSVIETENSTVO : Je nová politická a spoločenská ideológia 18.storočia usilujúca sa v mene rozumu a vedy o prekonanie náboženskej ideológie a absolutizmu.

- zdôrazňovalo, že ľudia sú si rovní
- nemá sa vládnúť despoticky, ale „osvietene“
- kladlo dôraz na vzdelanie a na právo jednotlivca, na slobodu myslenia a presvedčenia

Francúzska literatúra:

DENIS DIDEROT (deni didro) – osvietenský filozof, spisovateľ, teoretik umenia a výtvarný kritik. Jeden z popredných encyklopedistov.

Encyklopédia – pokus o zhrnutie súdobých vedomostí; uplatnil v nej rozsiahle poznatky z najrôznejších odborov, z filozofie umenia a remesiel, mala 35 zväzkov.

Jeho výroky:

„Rozumom, nie násilím, máme viesť ľudí k pravde.“

„Bojte sa človeka, ktorý prečítal len jednu knihu.“

„Voľný čas tvorí najdôležitejšiu časť nášho života.“

„Rodiť sa, žiť a umierať, to je len zmena formy.“

„Filozofom lásky sa stáva ten, kto ju nepozná.“

„Láska je silná večera a zlé zažívanie“.

„Radšej sa opotrebovať, než zhrdzavieť.“

VOLTAIRE (voltér) vlastným menom Francois Marie Arouet – spisovateľ, dramatik, filozof, historik.

Filozofické listy, Filozofický slovník

Storočie Ľudovíta XIV. – historický spis

Candide alebo optimizmus – filozofická poviedka

Anglická literatúra:

DANIEL DEFOE (denjel difou) – spisovateľ, priekopník novinárstva

Robinson Crusoe – dobrodružný román vychádzajúci z pamäti stroskotaného námorníka

JONATHAN SWIFT (džonatan svift)

Gulliverove cesty – filozofický román

Česká literatúra:

JOSEF DOBROVODSKÝ

Dějiny českého jazyka a literatury

Německo-český slovník

JOSEF JUNG MANN

Slovesnost

Slovník česko-německý

ÚLOHA 1

Na šťastie Robinson s niekoľkými matrózami na predku lode stál, kde ochranný člnek bol pripevnený. Tento odviazali a tí, ktorí na blízku boli si do neho posadali, a veslovali celou silou, aby čím skôr od lode sa oddialili, lebo s utonutím lode povstale vlny im smrťou hrozili. Pokazená loď utonula a s ňou všetko, čo sa na lodi nachodilo. S náhlým tonutím lode ohromné vlny povstali, a tieto v krátkom čase i člnok dosiahli. Ľudia v ňom sa nachodiaci už sa ochránenými cítili byť, ale veru vždy a vždy sa blížiacie vlny dosiahli člnok a tento prevrhli. Všetci v člnku sa nachodiaci ľudia do mora padli a tam studený a mokrý hrob našli; jedine Robinsona jedna z tých vln, ktoré smrť mnohých zapríčinili — chytila, niesla ho a na breh vyhodila. Kľčovite chytil sa dosky, ktorá sa mu do ruky dostala a celé svoje sily napnúc usiloval sa ta k tejsze vytiahnuť. Bez seba ležal na brehu mora. Keď po dlhšom čase k sebe prišiel, sotva že sa vedel rozpamätať na minulosť, tak sa mu zdalo, jako by sa z nepokojného sna zobudil. Keď šiel hore brehom zazrel v diaľke z utonulej lodi hlavný sťažeh, ktorý bol síce zlomený, ale predsa z neho jedna čiastka z mora vyčnievala. Nebol to tedy sen, ale bola to strašná istota a pomaly-pomaličky prišlo mu na um, rozpomenul sa na utrpené boľasti, trápenie a na ztroskotanie lode. So zaslzavenýma očima pozrel k nebu, padnúc na kolená vzdával vdľaky milosti Všemohúceho Hospodina, že ho tak divne ochránil.

Po vrúcnej modlitbe o jeho terajšom stave rozmýšľať začal, jakoby tu živý byť mohol a s čím tu svoj život udrží. Kdekoľvek pozrel, videl stromy a kríky, ale nikde ľudského kroku, šľapaje. Jeho opustenosť mu zas vytisla slzy z očí. Kde že má hľadať ochranu pred divými zverami? Kdeže strávi noc? Zazrel veľký konárísty strom a pomyslel si, že na tom noc prečká. Na tomto chcejúc teda noc stráviť, vydriapal sa naň, sadnúc si medzi konáre, pomodlil sa a odporúčajúc sa do lásky a rúk Hospodinových, zas len rozmýšľať počal o jeho stave. Nezadlho, ale sen prikvačil oči jeho, tie sa zavreli a on zaspal. Lenže nebol to oživujúci sen, ale len trápna noc, lebo hrozné sny mal, takže v tých všetky udalosti zas prežil ba i do rodičovského domu ho priviedli. Videl matku, jako ona ruky ku nemu vystiera a jakoby ju počul hovoriť, jakoby počul jej požehnané slová: „Ale či ešte ani teraz nejdeš? Či už nechceš byť mojím milým dieťaťom?“ — „Ó áno, drahá moja matka!“ vykrikol on vo sne a spadol zo stromu. Na šťastie nebol vysoko a pod ním hustá tráva riastla, tu spadol a sa neporanil, ani veľmi neudrel. A zas sa vydriapal hore, ale tentoraz už dlho nemohol zaspáť, sen neprišiel na oči jeho, až neskoro predsa zaspal.

Veľký hlad zobudil nešťastného človeka, keď sa slnce už dost vysoko na oblohe nebeskej trblietalo. Zišiel so stromu a poobzeral sa či by niekde nejaké ovocie k jedeniu nenašiel. Bojac sa divých zvierat netrúfal si do stredu ostrova výjsť a práve z tej príčiny jeho hľadanie bolo bez výsledku.

Pokračujte v príbehu podľa vlastnej fantázie. Pracujte v skupinách.

ÚLOHA 2

Vyberte si jeden z výrokov Denisa Diderota a napíšte krátku úvahu (samostatná práca)

„Rozumom, nie násilím, máme viesť ľudí k pravde.“

„Bojte sa človeka, ktorý prečítal len jednu knihu.“

„Volný čas tvorí najdôležitejšiu časť nášho života.“

„Rodiť sa, žiť a umierať, to je len zmena formy.“

„Filozofom lásky sa stáva ten, kto ju nepozná.“

„Láska je silná večera a zlé zažívanie.“

„Radšej sa opotrebovať, než zhrdzavieť.“